

Vluchteling naast starter: is het experiment geslaagd?

Amsterdam Riekerhaven. In 2016 gingen statushouders en starters zij aan zij wonen in Amsterdam. Bewoners werden zelf verantwoordelijk voor beheer. Het bleek ingewikkeld.

Het gebonk houdt al uren aan. Tansu ligt er wakker van. Ze heeft vaker last van haar onderbuik, een statushouder die in de war lijkt. De slapeloze nachten stapelen zich op. Het begon met luide muziek, 's nachts. Daarna doffe klappen – de jongen trapte met een voetbal tegen de dunne muren van zijn 23 m², hier op Startblok Riekerhaven. Eén avond stak hij vuurwerk af, toen Tansu uit het raam hing zag ze de lichtflitsen uit zijn kamer komen. En vanavond weer het gebonk dus. Ze belt het noodnummer, dat uitkomt bij een zelfbeheerder met piketdienst – een andere bewoner.

Even later komt hij langs, „overduidelijk dronken“. Overlast? Hij hoort niets. Hij besluit op zijn buik onder haar bed te gaan liggen, oor tegen de grond. Zo kan hij het horen. Tansu heeft geluk, op sommige dagen wordt de noodtelefoon helemaal niet opgenomen.

Waar de A4 de ring kruist in Amsterdam Nieuw-West, ligt Startblok Riekerhaven; het gelauwerde project waar statushouders en studenten samenwonen en elkaar voorbereiden op de start van het zelfstandige leven. Het complex, zeven grote, felwitte flats, is omsingeld door tapijtgroothandels, bouwmarkten en distributiecentra die aanschurken tegen grote verkeersknooppunten. Er wonen 565 jongeren (tot 28 jaar oud), half Nederlanders, half statushouders, in studio's of gedeelde appartementen.

Startblok Riekerhaven is bij aanvang, juli 2016, een unicum. Het wordt genomineerd voor een VN-prijs voor de meest innovatieve woonprojecten. Nationale en internationale pers (*BBC, Al Jazeera, CNN*) komen filmen en schrijven. Eind 2016 wint het de KWH-i-Opener prijs, een innovatieprijs voor woonprojecten.

Vijf jaar later worden de woningen omlijst door roest. De grond verzakt, deuren moeten worden bijgeschaafd om goed te sluiten. Er zijn kleine zinkgaten op het gemeenschappelijke veld en bij ingangen van de gebouwen. Hier en daar staat een winkelwagentje en een in onbruik geraakte kinderwagen. Onkruid heeft de slag in de moestuinbakken gewonnen. „Het is oké maar niet écht oké, begrijp je?“, zegt Ben, een Zambiaanse statushouder die er al vier jaar woont. „Het is een woning, maar het voelt als een asielzoekerscentrum.“

Paradepaardje

In 2015 bereikt de vluchtelingen crisis in Nederland haar hoogtepunt. De gemeente Amsterdam zoekt een woningbouwproject om, tegen het decor van toenemende woningnood, vluchtelingen te laten integreren op een manier die de stad positief beïnvloedt. Zo ontstaat het plan Nederlandse jongeren samen met statushouders te huisvesten. Nederlanders kunnen nieuwkomers helpen integreren. En andersom zal de Nederlandse groep door nauw contact met statushouders meer leren over andere culturen – de hoop is dat dit discriminatie tegengaat. Samen met wooncorporatie De Key (spreek uit: de kei) en jongerenhuisvester Socius (gespecialiseerd in 'gemengd wonen') wordt huisvesting ontwikkeld. Amsterdam wilde een nieuw, revolutionair concept. „De eerste zijn“, zegt Bart van den Bergh, ex-theatermaker en de eerste projectcoördinator van Riekerhaven, in dienst van Socius. De gemeente zet alles op alles om Riekerhaven te laten slagen. „Ja, dan is er ineens heel veel geld. Honderdduizenden euro's? Doe maar keer tien.“ De gemeente Amsterdam draagt 980.000 euro bij aan ontwikkeling en onderhoud, aldus een woordvoerder. Ze stak „daarnaast tijd en geld in voorbereiding en begeleiding“ van de bewoners „bijvoorbeeld met kennismakingsbijeenkomsten en workshops.“

De Key regelt woningen – oude woningen uit de Amsterdamse Houthavens, via de snelweg overgeplaatst naar voormalige sportvelden in Nieuw-West. Jongerenhuisvester Socius levert het woonconcept. Het bedrijf heeft wel wat ervaring met gemengd wonen, maar niet op zo'n grote schaal, en niet met zoveel statushouders. Van den Bergh: „We zaten met het nieuwe team van Riekerhaven bij elkaar en dachten: heeft iemand ooit een vluchteling ontmoet? Nee, niemand. We moesten onszelf de vraag stellen: Wat zouden ze hier komen doen? Waar hebben ze behoefte aan?“

Na een paar maanden ligt er een woonplan. De bewoners zullen zelf grotendeels verantwoordelijk worden voor het beheer van Startblok Riekerhaven, ze kunnen zich aanmelden voor het „zelfbeerteam”. Dit zou „eigenaarschap” stimuleren – het gevoel van bewoners dat ze regie hebben over hun omgeving, en daar moeite voor willen doen.

Riekerhaven zoekt betrokken bewoners. De studio’s zijn voor Amsterdamse begrippen spotgoedkoop (kale huur: 415,26 euro per maand, met huurtoeslag rond de 300). Nederlandse jongeren die slechts een huis zoeken en niet geïnteresseerd zijn in het project moeten eruit gefilterd worden. De selectieprocedure is intensief. Mensen kunnen ‘hospiteren’ en komen terecht op een wachtlijst. Dan is er een verplichte informatieavond. „Als je je niet inzet voor het Startblok, dan hadden wij een probleem”, zegt Van den Bergh. „Ik heb het tegen iedereen gezegd: we doen het op onze manier.” En tot slot moet er een lange motivatiebrief worden geschreven. „Mensen die bluffen of discrimineren vallen op die manier wel af.” Statushouders doorstaan geen selectieproces. Zij worden „geplaatst”. Zelf hebben ze geen keuze.

Startschot is de sleuteluitgifte, in juli 2016. Iedereen in het kersverse zelfbeerteam, onder leiding van Bart van den Bergh, is bloednerveus. Sleutels zijn zorgvuldig klaargelegd en de beoogde eigenaren zijn ingedeeld in tijdslots. Toch gaat het mis. De avond voor de uitgifte heeft iemand alle sleutels in één emmer gegooid. Ook houden bewoners zich niet aan hun tijdslots; een cultuurverschil. Het resultaat: geïrriteerde bewoners voor het beheerkantoor (ondergebracht in het oude hok van een hondenvereniging), terwijl een harde zomerse regen op Riekerhaven neerstort. Veel statushouders hadden meer verwacht. Zijn ze weer in een asielzoekerscentrum beland?

De bouw van Riekerhaven is nog niet voltooid – er liggen nog geen wegen. De container-achtige woningen zijn oud en gebrekkig. Alle formulieren die de bewoners moeten invullen zijn in het Nederlands.

„De kwaliteit liet te wensen over”, zegt Socius-baas Pim Koot. „Maar het water stond de overheid door de vluchtelingencrisis aan de lippen, alles wat kon was mooi. Daarom is er des te meer ingezet op sociale samenhang.”

„Het duurde een halfjaar voordat het geen spookdorp meer was”, zegt oud-bewoner Lowell. „Gaan we ooit uit de modder, vroegen we elkaar. Wordt de verlichting nog aangesloten? Er waren problemen, maar ik was bereid om erdoorheen te kijken omdat de sfeer zo goed was.”

Als het écht misgaat bel je 112, wordt bewoners uitgelegd. Voor acute hulp de politie. Alle andere problemen zijn voor het zelfbeerteam. Aan hen de taak Startblok Riekerhaven, in beheerderstaal, „schoon, heel en veilig” te houden. Er komt een „community organiser” die zich puur bezighoudt met het organiseren van evenementen die „sociale cohesie” bevorderen. Er is zelfs een pr-medewerker die pers kan rondleiden. Bewoners die het zelfbeheer doen werken op payrollbasis – naast hun studie of werk.

Onderaan de zelfbeherrangorde staan de gangmakers: bewoners die in ruil voor 50 euro huurkorting per maand verantwoordelijk zijn voor het schoonhouden en sfeermaken in hun gang, van gemiddeld twintig tot dertig bewoners. Als medebewoners zich niet aan de regels houden, kunnen ze boetes tot 40 euro uitdelen.

In die eerste twee jaar richten de beheerders zich vooral op de sociale kant van het project, „het bouwen van een gemeenschap”. Er worden thema-avonden georganiseerd, waar ‘Startblokkers’ samen praten over seksualiteit, vrouwenrechten en andere culturele twistpunten. Er zijn taalavonden. En festivals, feesten – Pim Koot en Bart van den Bergh draaien er zelf plaatjes. Niet alleen voor de gezelligheid, zegt Van den Bergh: „Zo hielden we een oogje in het zeil, als er iets mis ging waren we erbij.” Er was veel drugsgebruik, Van den Bergh was ervan op de hoogte. „We zijn niet gek. Maar zodra het zichtbaar werd of tot overlast leidde, grepen we natuurlijk in.”

Van den Bergh schuwt de theatertermen niet als hij over Startblok Riekerhaven praat: „Ik creëer door het onzekere aan te gaan. De gemeente wilde vooral voorkomen. Maar het was onze *community*. En we zouden het op onze manier doen. Dus hielden we de gemeente op afstand, om het experiment aan te gaan.” Voorbeeld van zo’n experiment: Van den Bergh en het beerteam bedenken een prijsvraag om het reepje onbebouwde gemeentegrond aan de rand van Riekerhaven te vullen. „Dat mocht natuurlijk helemaal niet.

Maar het was goed voor de gemeenschap, dus ik kon het legitimeren. Socius was dolenthousiast." De bewoners willen een boomhut. „Daar hebben we wat geld tegenaan gegooit." Daarna komt er een jacuzzi, een huisje, een kerk, een zwembad, een BBQ-plek – en toen was de grond wel vol.

Voornamelijk Nederlandse bewoners spreken over die eerste twee jaar met de blik en intonatie van oude rockers die praten over de jaren zestig. De gouden tijd. „Alles kón toen." „De sfeer was er gewoon." „Er was een gemeenschap."

Maar bewoners zien al snel óók een andere kant. Trauma's en mentale problemen spelen op. Ondanks ondersteuning van VluchtelingenWerk (waar statushouders vrijwillig hulp kunnen vragen) en Stichting Ykeallo (die Eritreeërs helpt) belanden klachten over verward gedrag en overlast voornamelijk op de schouders van het zelfbeheer. In een enkel geval wordt een bewoner agressief. Maar wat kunnen beheerders, vaak begin twintig, doen? Iemand kan niet makkelijk zijn huis uitgezet worden, zo is de wet. Het zelfbeheerteam moet zes maanden lang een dossier bijhouden voordat een rechter de bewoner uit huis kan plaatsen. En waar moet zo iemand dán naartoe?

Er komen meldingen van prostitutie. Zulke zaken worden ook geregeld besproken in de overleggen tussen betrokken hulpverleners. Bewijs wordt nooit gevonden, zegt Van den Bergh. Ook zijn er signalen van drugshandel – voornamelijk door niet-bewoners – op het terrein van Riekerhaven, dat, met zijn afgelegen ligging, een gedroomde dealplek blijkt.

Bewoner Yair (29) staat in de deuropening van de „*common room*", een woonkamer die hij deelt met twintig anderen op zijn gang. Er staat een houten bank, een tafeltje met uitgedrukte sigarettenpeuken. In de hoek een babybox gevuld met kinderspeelgoed. Bewoners komen er slechts voor de was. Meermaals trof Yair 's ochtends wildvreemde slapers aan in de gemeenschapsruimte. Hij laat een filmpje zien: „*Hey, what are you doing? Go home!*", hoor je hem zeggen terwijl hij iemand aan diens been wakker schudt. „De sloten zijn ingeboord, dus iedereen kan zomaar binnenlopen.", zegt Yair. In de gang klinkt peutergehuil. Op de plakkerige vloer staat een kinderfietsje.

„Hadden we verwacht dat er baby's geboren zouden worden?", herhaalt Sociusbaas Pim Koot de vraag. „Ja, maar niet zo veel, en niet zó snel." In de wooncontracten staat dat je in Riekerhaven niet met kinderen mag wonen. Toch worden al snel na de opening de eerste vrouwen zwanger. Het gaat voornamelijk om Eritrese vrouwen. Baby's veroorzaken overlast – de woningen zijn gehorig. De GGD maakt zich zorgen: de kleine studio's kunnen onveilig zijn voor baby's als er zonder goede afzuiging in wordt gekookt – daarom moet voortaan in de gezamenlijke woonkamer worden gekookt.

„Voor jonge mensen is het hier gezellig", zegt Bisrat Gebrezgiabiher Tsgay (28), een Eritrese statushouder, „maar ik heb een kindje." In het eerste jaar van Riekerhaven beviel ze van een dochter. „Het huis is heel klein. In de zomer is het te warm, in de winter is het écht koud. Je kan bijna niet thuis slapen." Er is geen plek voor kinderwagens, boxen, de kamer zit vol. Met elk levensjaar krimpt de levensruimte.

Wat moet er gebeuren? Een draaiboek bij de gemeente en de woningcorporatie ontbreekt, de moeders kunnen nergens anders naartoe. „Ze wilden moeders met kinderen geen huis geven", zegt Bart van den Bergh. „Dat zou het verkeerde signaal geven. 'Een kind voor een huis'. Een perverse prikkel noemden ze dat." De Key ontkent dat dit beleid was.

Na drie jaar komt De Key in samenspraak met de gemeente tot een tussenoplossing: de 'babygang'. Eén gang in het complex wordt helemaal gereserveerd voor moeders. Studenten en statushouders die in de uitverkoren gang wonen wordt gevraagd naar een andere gang te verhuizen – in ruil voor een nieuw vijfjaarscontract. Er komt een woonkamer met een grote keuken en een extra wasmachine. Pim Koot: „Een baby, dat kán in een studio – tot de leeftijd van 1 jaar, daarna moet je wel twee of drie kamers hebben." Jaren na de start zijn er Startblok-peuters en -kleuters.

Hulp komt uit de bewonershoek. Student pedagogiek Yara van Dijk (28) helpt de moeders met papieren, communiceert met verloskundigen en gaat zelfs mee naar bevallingen – zo is te zien in de documentaire van startblokbewoonster en filmmaker Bobbie Fay Brandsen over de babygang. Het eist een tol. In de film is te zien dat een begeleider van De Key aan Yara adviseert een stap terug te doen: „Als je helpt met een bevalling dan

kost dat je hele weekend!” Ze moet afstand nemen, aan het eind van de film verhuist ze naar een ander complex.

Socius vertrekt na twee jaar van Riekerhaven. De Key had twee jaar om te leren van Socius, en nu wordt de gemeenschap aan de woningcorporatie overgedragen, er komt een nieuwe beheerder. De overgang verloopt stroef. „Ik denk niet dat ze er klaar voor waren”, zegt Pim Koot.

Met het onderhouden van een gemeenschap heeft de woningcorporatie weinig ervaring. Een jaar na de overdracht vertrekt VluchtelingenWerk van Riekerhaven – het kleine kantoortje blijft leeg achter. De stichting begeleidt statushouders gemiddeld één tot twee jaar; een woordvoerder legt uit dat ze op Riekerhaven al langer dan gebruikelijk bleven.

Als er iets aan de hand is, kunnen bewoners vooralsnog de „noodtelefoon” bellen. Dat deze niet altijd meer wordt opgenomen, merkt Tansu zodra ze nieuwe problemen met haar buurman ervaart. Haar gangmaker neemt niet op, het noodnummer wordt niet beantwoord, en de politie wil niet komen omdat ze zijn huisnummer niet weet.

Per mail biedt het zelfbeheer aan Tansu excuses aan, en laat weten: „Het lastige blijft dat we vanwege privacyredenen weinig mogen zeggen over de situatie en daardoor blijft het van onze kant ook zo stil. (...) Daarnaast vraag ik je toch de aankomende tijd weer het noodnummer te gaan bellen. Deze zou steeds beter moeten werken.”

Tansu probeert het noodnummer nog twee keer in de week die volgt. „Excuses voor het niet beantwoorden van de noodtelefoon. (...)”, mailt het zelfbeheer in mei 2019. ‘De telefoon heeft naast zijn bed (die van de zelfbeheerder, red.) gelegen maar is niet afgegaan.’

De mailwisseling tussen Tansu en het zelfbeheer duurt van juli 2018 tot juli 2019. Intussen krijgen journalisten van het zelfbeheer bijna wekelijks een rondleiding over Riekerhaven, ziet Tansu. „Ze deden leuk naar de buitenwereld. Maar voor de bewoners was het dat het niet.” Tansu: „Mijn woonsituatie zou geen experiment moeten zijn.”

In besloten Whatsapp- en Facebookgroepen klagen bewoners over onveilige situaties. Meerdere vrouwen die op de begane grond wonen doen melding van mannen die voor het raam staan en naar binnen gluren, soms met smartphone in de hand. Er wordt naar een vrouw gespuugd – als ze boos reageert, zegt de belager dat ze Nederlands moet spreken en dat hij haar „wil neuken”. Iemands huisnummer wordt herhaaldelijk van de deur gerukt. Bewoners hebben last van kakkerlakken, lantaarnpalen doen het niet, deuren gaan niet meer op slot.

In mei 2019 meldt de gemeente extra veiligheidsmaatregelen te nemen bij complexen waar studenten en statushouders samenwonen – niet alleen Startblok Riekerhaven maar ook complexen die erop volgden: Spark Village in Oost (opening: 2019) en Startblok Elzenhagen in Noord (opening: eind 2018). In een jaar tijd vonden er dertig incidenten plaats: insluiping, diefstal, grensoverschrijdend gedrag. Bij 25 daarvan waren statushouders betrokken. Volgens een woordvoerder van de gemeente vond slechts één incident op Riekerhaven plaats.

Dat de noodtelefoon niet altijd meer wordt opgenomen, merkt bewoonster Tansu zodra ze nieuwe problemen met haar buurman ervaart

Later in mei 2019 wordt er in het wilde weg geschoten met een luchtbuik, vermoedelijk uit een van de studio's. Een kogel vliegt door de ruit van een bewoonster. Ze zet een bericht op Facebook. Het zelfbeheer vraagt haar het bericht weer te verwijderen, het zou verwarring en angst zaaien.

Godfried Engbersen, hoogleraar algemene sociologie aan de Erasmus Universiteit, is niet verbaasd over het verval: „Zelfbeheer? Dat kán gewoon niet.” Voor sociale cohesie, en onvermijdelijke calamiteiten is structurele begeleiding nodig, legt hij uit. „Anders ebt zo'n project weg. Het is toch een van de meest complexe, levensechte experimenten, eerlijk gezegd.”

De woningcorporatie is op de hoogte van het verval – in 2020 huurt De Key een extern bureau in voor onderzoek naar Riekerhaven. De onderzoekers zien dat het zelfbeheer te weinig ervaring heeft om met culturele verschillen om te gaan. En ook: dat onder statushouders maar ook onder Nederlandse jongeren „een flink aantal bewoners met psychische problemen” en een „grote zorgbehoefte” is. Het zelfbeheer vangt dat nu „vaak in hun vrije tijd” op. Zelfbeheerders gaan mee naar de dokter, bellen de crisisdienst, „besteden hun nachtelijke uren aan een gesprek met een hulpbehoevende”. Tegelijkertijd hebben ze het gevoel die verantwoordelijkheid „niet over te kunnen dragen aan professionals”. Er moet, vinden de onderzoekers, meer professionele begeleiding komen.

De onderzoekers schrijven ook over het boetesysteem van het zelfbeheerteam. Dat gangmakers hun medebewoners financieel kunnen straffen zou een „negatief effect hebben” op het „sociaal kapitaal”. Bewoners vinden het maar oneerlijk: degenen die de boetes makkelijk kunnen betalen schuiven zo verantwoordelijkheden van zich af.

Tegen de onderzoekers zegt een medewerker van De Key dat het gebouw „veel mankementen vertoont” maar dat dit „niet direct heeft geleid tot gedoe in de media.” Maar: „Het had natuurlijk wel veel invloed op bewoners.” Dat zijn lang niet meer alleen Nederlanders die statushouders willen helpen. Op Riekerhaven woont inmiddels „een groot aantal mensen” dat „gewoon lekker wil wonen.” Bewoner Yair beaamt: hij hoefde niet naar een introductiedag – vanwege corona zijn ze tijdelijk afgeschaft. „En ik heb de motivatiebrief van een vriend gecopy-pasted.”

„Het is zo”, zegt Arnold Hooiveld, de huidige projectcoördinator van Riekerhaven namens De Key, dat de afgelopen vijf jaar „niet altijd de hulp is geboden die gewenst kon zijn”. Hij zegt dat het „in de rest van de stad soms ook zo is”.

Hooiveld zit in het zelfbeheerkantoor dat hij na zijn komst in december 2020 liet opknappen. Grote gelapte ramen bieden uitzicht op Startblok Riekerhaven, waar op dat moment een busje van de ongediertebestrijding aankomt. Hooiveld werkte op het ministerie van Buitenlandse Zaken tot hij besloot iets voor zijn eigen stad Amsterdam te willen betekenen. Hij spreekt met gezag, blijft stevast even stil tussen vraag en antwoord. „Je probeert constant een zelflerend orgaan te zijn”, zegt hij. „Het is opgezet als experiment, de perfecte weg kennen we niet.”

Het leek bij zijn komst wel alsof Riekerhaven door betrokken partijen een beetje vergeten was. „Het project bleek geen paradepaardje maar ook geen enorme domper – oftewel een genuanceerd verhaal.” Zonder aandacht kwam Riekerhaven stil te staan, zegt Hooiveld. Hij wijst naar de omliggende sportvelden. Veel bewoners zouden graag sporten, maar nu wordt het verwaarloosd. „Je zou er iets moois kunnen creëren.” Op de muren van het pand moet graffitikunst komen en groen groeien.

Over het zelfbeheer vertelt Hooiveld dat de bestaande „instrumenten en processen” behouden blijven maar wel iets zijn aangepast. „Van dingen die vijf jaar geleden zijn bedacht trekken we nu de conclusie: de interactie is onderaan de streep niet positief, bijvoorbeeld die gedeelde wasmachines, of het idee om de schoonmaak over te laten aan bewoners. Wat als we dat professioneel inrichten?” Hooiveld gaat vanaf het najaar schoonmaakteams inhuren voor gangen en trappenhuisen – zo hoeven gangmakers hun bureaus niet meer aan te spreken of te boeten.

Ook heeft Hooiveld andere plannen voor het zelfbeheerteam. Het idee is: minder handhaving, meer richten op de gemeenschap. Een „sociaal begeleider” op locatie, naast de projectcoördinator, zoals werd geadviseerd in het externe onderzoek, zal er niet komen. Maar: „banden met andere partijen” zijn aangehaald, zegt Hooiveld. Waar nodig kan snel hulp worden ingeschakeld van „partners”. In plaats van de noodtelefoon is er een „escalatieladder” gekomen. „Eerste stap: spreek je bureaus zelf aan.” Of Vluchtelingenwerk terugkeert op het terrein wordt nog besproken – voor de nieuwe lichting statushouders die zijn intrek neemt.

Er zijn signalen van drugshandel, voornamelijk door niet-bewoners: het afgelegen terrein is een gedroomde dealplek

De vijfjaarcontracten zijn verlopen, en de Nederlandse bewoners van Startblok Riekerhaven hebben ergens anders een huis gevonden, sommigen in andere gemengde woonprojecten. Voor hen was Riekerhaven een succes, brandstof voor een nieuwe maatschappelijke inzet. Anderen maken de gebruikelijke studententap – groter, comfortabeler, centraler – met de ervaringen van dit experiment als achtergrondruis bij de start van hun volwassen leven. Statushouders hebben het minder makkelijk. Er blijven zo'n 190 personen van het begin over – ze kregen een jaar contractverlenging, „wegens corona”. Statushouders onder de 28 krijgen een nieuw contract bij een jongerencomplex – ze mogen hun voorkeur doorgeven: Riekerhaven of een van de projecten die daarna kwamen. Degenen boven de 28 zullen volgend jaar een eenmalig aanbod van de gemeente krijgen voor een nieuwe woning.

De moeders met in totaal achttien kinderen zijn inmiddels vertrokken – zij kregen wel al vervolghuisvesting. Nieuwe moeders zijn al op komst: andere vrouwen met kinderen in het complex willen naar de gang verhuizen. En na vijf jaar lijkt Riekerhaven de baby's te omarmen: er is een nieuwe keuken en er komt een speeltuintje, met wipkip. „Gezien de mogelijkheden en de woningnood is dit een prima oplossing”, zegt Hooiveld. Hij peinst een seconde en voegt toe: „Daar ben ik best trots op, dat we dat kunnen bieden.”

Zo eindigt de eerste helft van experiment Startblok Riekerhaven in een ongelijke start. Nederlanders stromen door, terwijl volgend jaar pas alle statushouders zullen vertrekken. Althans, als de woningnood vervolghuisvesting toestaat. Zijn er genoeg nieuwe huizen? Arnold Hooiveld trekt een moeilijk gezicht en tilt zijn handpalmen op – het antwoord heeft hij niet.

Er staat een Bo-rentbusje bij de ingang van Riekerhaven. Zes jongeren met kartonnen dozen staan bij de uitlaatklep, allemaal met gekleurde haren én/of tanktops. Ze spreken Duits, de bewoonster wijst voor zich op de grond: verhuisinstructies op een onzichtbare plattegrond. Naderhand roken ze shag in de zomerzon. Bij de vuilstortplaats krijgt een andere nieuwkomer een rondleiding. „Het is hier nu een rommeltje. Er zijn allemaal nieuwe bewoners...”

OVER DIT ARTIKEL

NRC bracht de afgelopen maanden zes bezoeken aan Riekerhaven in Amsterdam Nieuw-West, een ambitieus woonproject dat gemeente Amsterdam in 2016 opzette: statushouders en studenten gingen er zij aan zij wonen. We spraken met (voormalige) bewoners, medewerkers, leden van het „zelfbeheerteam”, onderzoekers en andere bronnen die direct bij het project betrokken waren: hoe kijken zij op deze vijf jaar terug? Ook beschikt NRC over interne documenten en mails.

REACTIE WOONCORPORATIE DE KEY:

„In dit verhaal wordt de ervaring van een aantal bewoners beschreven. Daar staan heel veel andere verhalen tegenover, waar de bedoeling van Het Startblok Riekerhaven mooi uitkomt: jonge mensen van allerlei achtergronden, onder wie statushouders, kunnen met voorrang in Amsterdam wonen en maken zelf hun toekomst. Dat is met vallen en opstaan, maar vooral met heel veel perspectief. Voor de gemeente en De Key is dit ook ontdekken en leren; hoe faciliteren wij met heel veel aandacht en inzet communityvorming en gemeenschapzin.”

Een versie van dit artikel verscheen ook in [NRC Handelsblad van 28 augustus 2021](#)